

УДК 81'44(811.161.2+811.111+811.134.3):81'373:81'373.72

СЕМАНТИЧНА ОПОЗИЦІЯ “ГРКИЙ – СОЛОДКИЙ” В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ПОРТУГАЛЬСЬКІЙ МОВАХ**Чайка О. І.**

У статті приділяється увага аналізу лексико-семантичних особливостей весільних обрядових номінацій за посередництвом семантичної опозиції “гіркий – солодкий” в українській, англійській та португальській мовах; висвітлюється екстралінгвальний план перебігу відповідного весільного обрядодійства; подається етимологія деяких номінаційних одиниць.

Ключові слова: весільні обрядові номінації, семантична опозиція, екстралінгвальний план перебігу весільного обрядодійства.

В этой статье внимание уделяется анализу лексико-семантическим особенностям номинатива свадебного ритуала сквозь семантическую оппозицию “горький – сладкий” в украинском, английском и португальском языках; описывается экстралингвистический план событий соответствующих свадебных обрядов; предоставляется этимология некоторых номинативных единиц.

Ключевые слова: свадебная обрядная номинатива, семантическая оппозиция, экстралингвистические особенности анализа материала.

The article focuses on the analysis of lexical-semantic peculiarities of wedding ritual nomination units via the “bitter – sweet” semantic opposition of in the Ukrainian, English, and Portuguese languages. The article specifies the extralinguistic aspects of the rituals and their nomination, in some cases the etymology of certain nomination units is provided.

Key words: wedding ritual nomination units, semantic opposition, extralinguistic aspects nomination analysis.

За останні десятиріччя усе більше уваги приділяється вивченню питань етносемантики й етнофразеології як окремих областей етнолінгвістики, у яких з кожним роком підкреслюється важливість урахування національно-культурних і ментально-обумовлених особливостей словникового складу мови окремих етносів при зіставному дослідженні мовних і мовленнєвих характеристик як близькоспоріднених, так і близьконеспоріднених мов. Проте водночас із зростом такого наукового інтересу до етнолінгвістичних студій слід зазначити неабияку вагомість інформативно-збагачуючих джерел, що є здобутками наполегливої праці культурологів, лексикографів, дослідників семіотичних систем загалом і систем архетипних й архетипових протиставлень у мовних моделювальних семіотичних системах [1–7; 10; 11]. Дослідження, що виконуються на стику наук, не лише уможливають ширший збір, повніший синтез та аналіз й чіткіше структуровану класифікацію мовних матеріалів у роботі з лексико- та фразеосемантикою зіставлюваних мов, проте слугують базою для детальнішого й глибиннішого вивчення мовного знака, його мотивованості у номінаційних процесах [2; 3; 7; 11]. Так, семіотичні моделі світу, закладені в людській свідомості і, відповідно, в мові, визначають правила поведінки особистості та цілих етнічних колективів, і саме етнічний колектив здійснює контроль над збереженням і передаванням цих моделей та над “способами їх введення в людину”, “підключившись про однотипність і наступність цих моделей” [В., Топ., с. 8]. Тому зазначимо, що моделювальні семіотичні системи – як знакові системи, що фіксують певне світосприйняття, – включають у себе великий набір типологічних паралелей. Але цей набір основних семантичних протиставлень виявляється тотожним у своїх загальних обрисах з протиставленнями, характерними для цілого ряду інших культурних традицій. Тому детальний структурно-типологічний аналіз таких моделей дозволяє виявити спільні характеристики для різних культурно-цивілізаційних традицій. На рівні плану змісту як окремої мови, так і певної групи мов за відповідної реконструкції можна виявити ряд основних семіотичних архетипних і архетипових протиставлень, які перебувають “у відношенні синонімії один з одним або ж становлять конкретнішу

символізацію однієї головної опозиції” [3, с. 63]. У праці В'яч. Вс. Іванова й В. М. Топорова “Слов'янські мовні моделювальні семіотичні системи” подається класифікація таких протиставлень за прагматичними настановами мовного колективу, що базується на розрізненні позитивних і негативних доміант у сприйнятті мовцями навколишньої дійсності і себе в ній. Усі ці протиставлення можна об'єднати в основні групи за певними характеристиками: часові та просторові уявлення людини про світ, абстраговані поняття усвідомлення дійсності, за кольорогамами, соціальними ролями у суспільстві і т. д. [3, с. 63–65].

Використання нині вже загальновизнаного в етнолінгвістичній теорії структурно-морфологічного підходу (В'яч. Вс. Іванов, В. М. Топоров, О. В. Тищенко, Т. В. Цив'ян) дає змогу виділити чіткі семантичні опозиції у реконструкції змісту давніх слов'янської, романської та германської релігійних систем, їхній взаємозв'язок з античною міфологією, простежити взаємодію і дати опис одних систем через призму інших. Оскільки основні протиставлення типу *життя – смерть, щастя – нещастя* і т. д. визначають програму поведінки кожного з членів етнічного колективу, вони віддзеркалюються більшою чи меншою мірою в семантиці різних рівнів мовної системи, а також в інших семіотичних системах [3, с. 63]. Так, вода як один із першоелементів всесвіту є давнім універсальним символом усіх культур світу, вона пов'язується з першоматерією і народженням. Власне тому вода й розглядається як початок і кінець, священне начало й одночасно джерело зародження зла, смерті, що, відповідно, знайшло своє відображення в мові [8, с. 76–79; 3, с. 140–157; 9, с. 34].

З огляду на сказане зазначимо, що далеко не всі словесні й несловесні семіотичні втілення семантичних і сакральних опозицій в архаїчно-архетипній моделі світу слов'янських, германських і романських народів вивчені на рівні стереотипів народного мислення на матеріалах традицій їхніх духовних культур. Таким чином, у цій статті йтиметься про мовні й мовленнєві особливості семантичної опозиції “*гіркий – солодкий*” в українській, англійській та португальській весільній обрядовій традиції, втіленій в обрядових номінатах (далі за текстом – ОН), приймаючи до уваги мотивованість обрядового знака, його семантичного та етимологічного значень.

На лінгвальному рівні весільні ОН, представлені у трьох зіставлюваних мовах, синтезують семантичну і семіотичну полівалентність обрядодій, ритуальних форм і різноманітних обрядових мотивів. Відповідно усе це зумовлює необхідність реконструкції глибинної семантики обряду за даними як мовних, так і позамовних форм його вираження. У такому разі, по-перше, загальносеміотичною ідеєю весільних обрядів є один із обрядів переходу, пов'язаний з поцілунками наречених – щойно одружених чоловіка та жінки, – що свого роду виступає порогом переходу з одного стану / статусу в інший. По-друге, поцілунки між іншими учасниками весільного обрядодійства, що підкреслюють вагомість утримання певного статусу (“*зрілий – незрілий*”, “*готовий – неготовий*”). Доцільним прикладом для ілюстрації таких змін слугують весільні ОН в межах семантичної опозиції “*гіркий – солодкий*” в українській, англійській та португальській мовах.

Так, особливе місце у весільному ритуалі посідає укр. ОН *гірко* ‘за народним звичаєм, вигук за весільним столом, що виражає заклик до молодих поцілуватися’ – від *гіркий* ‘який має своєрідний їдкий, різкий смак’. Цей вигук відомий і в деяких інших слов'янських мовах. Так, у польській мові ОН *Гірка капуста!*, *Гіркий борщ!* означають вигуки за обіднім столом як прохання молодих поцілуватися. Коли подавали каву, гості кричали “*Гірка кава!*”, і молоді цілувалися. Лише після того, як вони поцілувалися, старостиха співала: “*Ой, солодка кава, ой, солодка*”. Іноді гості кричали, що все несолоне.

В англійській, португальській та іспанській мовах, незважаючи на наявність у словникових складах зіставлюваних мов лексичної одиниці англ. *bitter* ‘*having a harsh, disagreeable acrid taste, like that of aspirin, quinine, wormwood, or aloes*’ (‘який має різкий, неприємно кислуватий смак, схожий на смак аспірину, хініну, полини гіркої чи алое’) та порт. *amargo(a)* ‘*sabor de amêndoa*’ й ісп. *amargo* ‘*(sabor) de almendra*’ (‘який має мигдальний смак’) [9], відповідно, не знаходимо повного, еквівалентного лексико-семантичного відповідника укр. ОН *Гірко!* у ролі весільного вигуку. Водночас весільний вигук до молодих із закликком поцілуватися в англійській мові наявний в екстралінгвальному плані перебігу весільного обрядодійства та й втілений в англ.

ОН *Kiss for the bride!* 'Поцілунок!' (букв. 'Поцілунок для нареченої/молодої!'), виступаючи культурно-національним відповідником до укр. ОН *"Гірко!"*. Проте тут варто зазначити, що в українській мові не спостерігаємо виокремлення тих чи інших гендерних рис у номінації *Гірко!*, а також вказівки на актанта-ініціатора поцілунку; тоді як в англійській мові цілком чітко підкреслюється активна чоловіча роль ініціатора в заклик до поцілувати молоду, а нареченій залишається роль пасивна – прийняти й погодитися на такий поцілунок. Порівняймо весільні заклики до молодих у романських мовах: порт. *Beijo, beijo!* та італ. *Bacio, bacio!* 'хочемо поцілунок' (букв. 'поцілунок'), що означають вимогу весільної громади до молодої встати і поцілувати нареченого / молодого. Гендерний аспект при аналізі процесів номінації демонструє фокус португальців та італійців на культовості матриархату у романській сім'ї, що простежується і властивий для соціальної поведінки навіть у сьогоденні. Роль жінки у романській сім'ї у більшості випадків є вагомішою за роль чоловіка, навіть іноді під час вирішення фінансових питань. Також, продовжуючи гендерний мотив, зазначимо нім. ОН на позначення актанта весільного обрядодійства – нім. *Kössenbitter* 'двоюрідний брат нареченої, обов'язок якого полягає у врученні весільних запрошень гостям' – від нім. *küssen* 'цілувати(ся)', нім. *Küssen* 'цілування', *bitten* 'просити', *bitte* 'будь ласка', а також, імовірно, нім. *bitter* 'гіркий'. Таким чином, аналізуючи структуру нім. ОН, можна припустити, що *Kössenbitter* – це той, хто просить поцілуватися, – приймаючи до уваги правила афіксації в германських мовах: суфікс *-er* указує на виконавця певної дії. Водночас іншим поясненням нім. ОН *Kössenbitter* міг би бути фонетичний збіг на рівні номем (номінатем) – від нім. *küssen* (*Sie*), *bitte* 'поцілуйтеся, будь ласка', а суфікс *-er* вказував би тоді на функцію актанта під час обрядодійства. У такому разі нім. ОН *Kössenbitter* могла б позначати особу, що відповідає б за обряди, пов'язані з поцілунками наречених. На разі це є всього-навсього припущенням і не несе у собі у жодному випадку дослідженого наукового підґрунтя.

Отже, як бачимо, з вищенаведених ОН у зіставлюваних мовах, простежується чітка спільність перебігу весільного обрядодійства, що полягає в схожості екстралінгвального обрядового плану: а) вигуки до молодих звучать за столом, як правило, під час виголошення тостів; б) повторюваність закликів до поцілунку, підкреслюючи тим сором'язливість пари, їхні високі моральні устої та намагання громади ввести молодих до "зрілого" дорослого життя; в) молодій парі потрібно встати і поцілуватися так, щоб бачили усі (контролююча функція громади щодо "якості" поцілунку і готовності діяти разом).

В українській мові окрім викриків *"Гірко!"* відомі пов'язані з *"Гірко!"* весільні коломийки, що звучать від гостей за весільним столом із закликом поцілуватися не лише до молодих, а й до інших актантів весільного обрядодійства. Так, наприклад, укр. *Гірка, гірка, гірка вода, // Найся поцілує пара молода* (Львівщина); *Молодий, як ясний сокіл, // Молода, як зірка, // Встаньте, поцілуйтесь – // Хай Вам буде гірко!* (Львівщина, Тернопільщина); *Встань, місяцю-муже, // Встань, дружино-зірко, // Щось усім нам дуже, дуже-дуже гірко!; Не будемо їсти, не будемо пити! // Просим молодого нам посолодити!* – заклики до молодих, щоб поцілувалися, тоді такі, як укр. *Не будемо пити ту гірку юшку, // Нехай поцілує перший дружба дружку, Не будемо пити тую бурачанку, // Нехай поцілує староста коханку!* – прохання інших актантів весільного обрядодійства поцілуватися між собою. У весільному обряді цілування простежується ще підрядна семантична опозиція *"зрілий – незрілий"*, що в екстралінгвальному плані в окремих діях носить мотивувально-повчальний характер. Так, коломийки-заклики до вихованих дружб молодого й спантелечених дружок молодої, з одного боку, глумляться над їхньою невпевненістю й сором'язливістю, а з другого, – заохочують бути розкутішими під пильним оком своєї громади: укр. *Червоненький бурячок, зелена гичка, // Перший дружба, як бичок, другий – як телічка! // Гірка, гірка, гірка вода! // Хай ся поцілує дружба і дружка!* (Львівщина); *А нашого дружбу треба в школу дати, // Щоб його навчили дружку цілувати! // Гірка, гірка, гірка вода! // Хай ся поцілує дружба і дружка!*

Водночас весільна громада закликає до поцілунків інших актантів обрядодійства, які є більш досвідченими, аніж молоді та дружби й дружки, заслужили довіру громади та можуть окрім поцілунків навчити чогось іншого – поваги одного

роду до іншого, щирості у породичанні, готовності прийняти один одного й стати частиною одного великого роду: *Ми не будем пити тую саламаху, // Нехай поцілує вже сват свою сваху! // Гіркая, гіркая, гіркая вода! // Хай ся поцілує сват й його сваха!; Не будемо пити того борщу, борщу, // Нехай поцілує зять свою тещу! // Гіркая, гіркая, гіркая вода! // Хай вже зять цілує тещу у вуста!*

В англійській та португальській мовах не зустрічалися народні коломийки як заклики до поцілунків, але в Британії та США, Португалії, Іспанії та Італії відомі певні обрядодії, пов'язані з прийомом їжі та випиванням. Так, англ. ОН *the bitter and the sweet* 'і в горі, і в радості' – субстантивовані прикметники *the bitter* 'гіркість, гіркота; прикрість' від прикм. *bitter* 'гіркий; прикий' та *the sweet* 'радоші' від прикм. *sweet* 'солодкий' – позначає весільний обряд об'єднання молодої пари у єдине ціле та визнання готовності розділити і горе, і радість у їхньому майбутньому житті. Ритуал полягає у змішуванні двох вин – сухого та солодкого – в один бокал, який випиває молода пара, після чого пустий бокал розбивається, а молодята закріплюють своєрідну клятву поцілунком [10, с. 256]. Весільні гості у Британії за столом, як правило, споживають ель (пиво): англ. ОН *wormwood ale* 'полинне пиво' – від ад'юктивного іменника *wormwood* '1) полин; 2) гіркість, гіркота; 3) прикрість' та *ale* 'пиво', а також пор. *bridal ale* 'ель нареченої' (на заручинах до весілля). Згідно з *Етимологічним словником германських мов*, звернімо увагу на походження англ. *ale*, де англ. *ale* 'пиво', д.-англ. *alu* (*ealu*), нідерл. *aal* 'хмільний напій', а також *ol*, *oldr* 'банкет, учта', що пізніше, імовірно, призводить до вторинної номінації обрядодійства, від герм. **alub-* 'пиво; ячмінний напій' // див. лит. *alūs* 'пиво', ст.-сл., д.-руське *oľ* 'пиво'. За В. В. Левицьким, подальші зв'язки кореня неясні [4, с. 69]. У такому випадку, якщо й існує генетичний зв'язок з лат. *alūmen* 'галун (рос. *квасцы*)', тоді видається можливим реконструювати і.-є. **al-/alu-(t/d)- 'зіркуй'* [4, с. 69]. Водночас, В. І. Абаєв відносить і.-є. **alut-* до "скіфо-європейських ізоглосів". Більше того, В. В. Левицький зазначає у Словнику, що ще у Тацита читаємо: "Іхній напій – ячмінний чи пшеничний узвар, перетворений за посередництвом бродіння у дещо на кшталт вина..." (Germania, 23), що у такому випадку може пояснювати уподобання до вина чи елю (пива) на весільних обрядодійствах у англійців.

У той же час слід зазначити, що словники англійської мови подають ще одну дефініцію для *bitter* '1) прикм. гіркий, їдкий; 2) ім. дуже сухе і надто хмільне пиво', аналогічно із словниками португальської та іспанської мов, де порт. *amargo* '1) *adj.* (sabor) amargo, de amêndoa (гіркий; такий, що з присмаком мигдалю); 2) *subst.* (bebida) cerveza (букв. – напій: пиво)' [6] та ісп. *amargo* '1) *adj.* (sabor) de almendro(a) (гіркий; такий, що з присмаком мигдалю); 2) *subst.* (bebida) cerveza (букв. – напій: пиво) [9].'

Паралельно, корінь *ampr-* 'кислий, гіркий' – нім. *Ampfer* 'квасок' від герм. **ampra-* 'кислий, гострий, зіркуй' можна реконструювати до і.-є. **am(b)-ro-*, **am(ə)-ro-* 'незрілий, сирий, зіркуй' [4, с. 69], що, в свою чергу, уможлиблює нас припустити, чому саме квашена капуста, капусняк і подібні до них страви подавалися на весіллях в Україні та Польщі, реконструювати внутрішню форму укр. та англ. ОН та вийти на семіотичну полівалентність обрядодій у межах семантичної опозицій "гіркий – солодкий" та підрядної до неї "зрілий – незрілий": див. англ. *bitter*, д.-англ. *biter* 'гіркий', гот. *baitr* від герм. **bit-ra / bait-ra* 'такий, що роз'їдає', гот. *beist* 'кисле тісто', *ga-beist-jan* 'заквасити', *un-beistei* 'незакисле, неаквашене тісто' від і.-є. **bheit-sto-*, д.-англ. *bīsn* 'дріжджі, кисле тісто' [4, с. 107]. Отже, реконструювання внутрішньої форми укр., англ., порт. і навіть ісп. ОН спрощує розуміння вибору певних весільних атрибутів, утілених у екстралінгвальному плані обряду. Таким чином, аналізуючи етнографічний та мовний матеріали української, англійської та португальської мов можна зробити припущення, що вигук *Гірко!* у слов'янських мовах є запозиченням з германських релігійних вірувань друїдів, який з часом закріпився і в любовній лексиці різних народів (аналіз див. нижче).

Дуже цікавим фактом видається також те, що, як в українській мові, так і в англійській гіркий присмак на екстралінгвальному рівні поєднується у куштуванні вина, горілки, бурачанки (горілкового напою з соку буряка), саламахи (алкогольного напою), юшки, борща, квашеної капусти і т. д. – тобто у напоях та їжі, рідкій за своєю консистенцією, що є спільним для зіставлюваних мов. Водночас при аналізі інших ОН на позначення весільного дійства в англійській та португальській мовах,

зазначимо такі, як англ. **wedding favo(u)rs** ‘стрічки дружби’ [multitran.ru] – від **wedding** ‘весілля’ та **favo(u)r** ‘прихильність, ласкавість, доброзичливість’; порт. **favor de casamento** – від **casamento** ‘весілля’ у постатрибутивній функції (ім. + ім. у Р.в. однини) та **favor** ‘прихильність, ласкавість, доброзичливість’, англ. **Jordan almonds** ‘мигдальні горішки, що видаються весільним гостям як знак подяки та пам’яті про весілля наречених’ – від **Jordan** ‘йорданський’ та **almond** ‘мигдаль’, та порт. **amêndoa (amendões) de casamento** ‘весільний мигдаль’ – від **amêndoa** ‘мигдаль’ та **casamento** ‘весілля’, іменника в пост-атрибутивній позиції. Ці ОН є культурними та культурно-семантичними відповідниками на міжмовному рівні, оскільки в екстралінгвальному плані однаково виражені мигдальними горішками, в такій самій кількості (5), які даються кожному гостеві і двох зіставлених мовах означають п’ять побажань нареченим/молодим: 1) родючість (англ. *fertility*, порт. *fertilidade, fecundidade*); 2) здоров’я (англ. *health*, порт. *saúde*); 3) багатство (англ. *wealth*, порт. *riqueza*); 4) щастя (англ. *happiness*, порт. *fecilidade*); 5) довголіття (англ. *longevity*, порт. *vida longa, longevidade*) [12, с. 633; 11, с. 256–261; 6 (2), с. 37–45]. Згідно з етнографічними та етнологічними джерелами, у Британії та Португалії весільні мигдальні горішки у формі цукерки, вкриті солодкою помадкою, символізують гіркоту й солодощі подружнього життя, відповідно до англ. ОН **the bitter and the sweet of the marriage** ‘прикроші та радості шлюбу’ виступає синонімом до англ. ОН **Jordan almonds** і порт. ОН **amêndoa (amendões) de casamento**. У додачу, в Португалії та Італії мигдаль – це символ удачі та щастя подружньої пари.

Звертаючи увагу на гіркий присмак та твердість мигдалю у зіставленні з гірким присмаком напоїв та їжі в українських та англійських весільних обрядодійствах, доцільно зазначити полісемічність коренів **bīt-/bait-/bit** ‘кусати, розщепляти’ [4, с. 107] – 1) англ. *bite* ‘кусати’, д.-англ. *bitan* ‘т.с.’, нім. *beißen* ‘т.с.’ від герм. ***bitan-** ‘розщеплювати, кусати’ [4, с. 107]; 2) англ. *bait* (сканд.) ‘годувати коня (у дорозі)’, сер.-англ. *baiten* ‘годувати’; 3) англ. *bitter* ‘гіркий, їдкий’, гот. *baitrs* від герм. ***bit-ra/bait-ra** ‘роз’їдаючий’), що реконструюються у і.-є. ***bheid** ‘бити, розчіпляти, розщеплювати, кусати’ [4, с. 107].

Пояснення вторинного плану номінації в українській, англійській та португальській мовах приводить до архаїчних культурних і релігійних кодів. Так, у словнику британських вірувань і забобонів [10] ідеться про магічну силу вічнозеленої рослини – омели. Починаючи з часів друїдів і по сьогодні, омела наділяється надзвичайною могутністю. Ця рослина відома своїм паразитуванням на дубі (також ніби енергетичним деревом), і в жодному разі не допускалося, щоб вона впала на землю. У протилежному разі омела позбавлялася своєї магічної сили [10, с. 173]. За міфологією північноєвропейських народів, особлива вага надавалася омелі як рослині, якою злий Локі вбив бога Сонця; ворога Скандинавії. Зустрівшись під кущем омели, складала зброю, оскільки омела також вважалася рослиною миру. З часом у Британії традиція видозмінилася, і омела стала квіткою закоханих. Крокуючи поряд із закоханими саксонських часів до наших днів, ягоди омели, а саме їхня смакова характеристика, стали однією з найчіткіших мотиваційних ознак вигуку **“Гірко!”**. Традиція стверджує, що дівчина мала скласти свою волю (як саксонці зброю) під кущем омели і підкоритися волі будь-якого чоловіка, що захотів її поцілувати, якщо вони перебували під цим кущем. Воїн, а пізніше будь-який чоловік, мав право поцілувати дівчину, яка минає кущ омели, і вона не могла йому в цьому відмовити. Проте, якщо юнакові забажалося поцілувати її вдруге, тричі і т. д., він зобов’язувався з’їсти ягідку омели. При цьому він мав право поцілувати дівчину, продовжуючи усміхатися і не показуючи вигляду, наскільки ягода гірка. У цей час його друзі спокушали змінити вираз обличчя, викрикуючи **Kiss the girl and mind it’s bitter!** (**“Гірко!”**, букв. – Цілуй дівчину, та пам’ятай, що ягода – гірка!), тим самим нагадуючи про гіркий смак омели в роті. Зі зникненням останньої ягоди з куща зникало право юнаків цілувати дівчат без їхньої на те згоди. Ще з часів друїдів омела наділялася сильною сексуальною потенцією. Англійські повір’я стверджують, що дівчина, яка відмовиться від поцілунку під омелою, помре неодруженою; одружена жінка, яку не цілували під омелою, приречена на бездітність; дівчина, яку під омелою поцілувало не менше, ніж семеро мужчин, вийде заміж за одного з них того самого року. Тоді цілком зрозумілою стає семантика гілочки омели, яку чіпляють у проході над дверима, де проходить новоодружена пара, а також за дверима шлюбної

кімнати (потім спальні молодих). Омела як охоронний символ забезпечує нареченим щастя, кохання й оберігає їх від злих сил, які стають безпомічними й безсилими під її гілочками. Гілочку омели чіпляють над колискою немовляти, щоб відганяти нечисті сили й не дати феям можливості підмінити дитя. Омела вважається символом плодючості й наділена лікувальними властивостями [10, с. 173–174].

Підсумовуючи вищевикладене, бачимо, наскільки на лінгвальному рівні представлені у трьох зіставлених мовах весільні ОН в межах семантичної опозиції **“зіркий – солодкий”** синтезують семантичну і семиотичну полівалентність обрядодій, ритуальних форм і різноманітних обрядових мотивів. У той же час усе це зумовлює необхідність реконструкції глибинної семантики обряду за даними як мовних, так і позамовних форм його вираження, що спонукає до подальших наукових пошуків, синтезу й аналізу отриманих результатів, генерації нових ідей чи вірогідності існуючих на даному етапі розвитку мовознавчої науки.

Література

1. Велецкая Н. Н. Языческая символика славянских архаических ритуалов : монография / Н. Н. Велецкая. – М. : Наука, 1978. – 240 с.
2. Гамкрелидзе Т. В. Индоевропейский язык и индоевропейцы. Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры : монография / Т. В. Гамкрелидзе, Вяч. Вс. Иванов. – Тбилиси : Изд-во Тбилис. ун-та, 1984. Т. 1–2. – 1984. – 1331 с.
3. Иванов Вяч. Вс. Славянские языковые моделирующие семиотические системы : монография / Вяч. Вс. Иванов, В. Н. Топоров. – М. : Наука, 1965. – 247 с.
4. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков / В. В. Левицкий : в 2 т. – Винница : Нова книга, 2010. Т. 1. – 2010. – 624 с.
5. Топоров В. Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ: Исследования в области мифопоэтического / В. Н. Топоров. – М. : Прогресс, 1995. – 624 с.
6. Almeida Garrett Obras Completas de Almeida Garrett / Garrett Almeida. – 2 vols. – Rio de Janeiro; Lisboa; H. Antunes : Livraria Editora, 1904.
7. Alvar M. Símbolos y mitos. – Consejo superior de investigaciones científicas / M. Alvar. – Madrid : Instituto de Filología, 1990. – 427 p.
8. Chambers Dictionary of Etymology / ed. Robert K. Barnhart. – N.Y. : Chambers, 1988. – 1284 p.
9. Diccionario Espasa Concise, *Espasa Calpe*, 2000.
10. Dictionary of Superstitions / David Pickering. – L. : Cassell, 1995. – 294 p.
11. Hole C. English Traditional Customs / C. Hole. – L. ; Sydney : B. T. Batsford Ltd., 1975. – 754 p.
12. James S. Exploring the World of the Celts / S. James. – London : Thames and Hudson, 1998.